

PRAMĚŇ

MESAČNÍK MICHALOVSKO - KOŠICKEJ PRAVOSLÁVNEJ EPARCHIE

Michalovce, 26. května 2011

Vaše Blaženosti, drahý vладыko Kryštofe,

Christos voskrese!

Velmi mě mrzí, že mi neodkladné povinnosti neumožňují být s Vámi osobně v tento tak významný den, kdy si celé společenství naší místní Církve připomíná pětileté výročí Vaší intronizace na stolec nejvyšších představitelů Pravoslavné Církve v českých zemích a na Slovensku. Nicméně jsem s Vámi spojen alespoň duchovně, prostřednictvím apoštolského aktu lámání Chleba a žehnání Kalicha, ve kterém jsme všichni sjednoceni pevným poutem jedné svaté a všeobecné Pravoslavné Církve Kristovy.

Přijměte prosím, blažený vладыko, prostřednictvím mého tajemníka otce archimandrity Serafima upřímný pozdrav můj i všech duchovních a věřících naší mučednické michalovsko - košické eparchie spolu s přáním Boží milosti a požehnání do dalších let Vaší nelehké služby prvního hierarchy naší cyrilometodějské církve. Jako výraz vděčnosti nás všech za Vaše úsilí prosím přijměte skromný dar: enkolpion s obrazem Boží Matky, odznak Vaší arcipastýřské starostlivosti o společenství Církve. EIS POLLA ETI, DESPOTA!

S úctou v Kristu Zmrtvýchvstalém Váš

JURAJ
arcibiskup michalovsko - košický

Pošli Pane Tvoje Svätého Ducha a naplni svet (Žalm 104, 30)

„Duch Pánov naplnil celý svet, ten, ktorý spája všetko ...“. Táto zvestovaná udalosť, ktorá je v knihe Múdrosť, sa uskutočnila v deň Zoslania Svätého Ducha, keď apoštolov a tých, ktorí boli s nimi, naplnil Svätý Duch a začali hovoriť rôznymi jazykmi tak, ako im ten Duch vnukol vyjadrovať sa (Sk 2, 4).

V deň Zoslania Svätého Ducha sa naplnili Isusove slová: „... keď však odídem, pošlem vám ho“ (Jn 16, 7)..

„Ak niekto žizni, nech príde ku mne a nech sa napije! Z vnútra toho, kto verí vo mňa potečú rieky živej vody“ (Jn 7, 37 - 38). To všetko po-

vedal o Duchu, z ktorého prijme každý, kto uverí. Duch totiž dovedy ešte nezostúpil, lebo Isus nebol oslávený (39).

Nebol ešte prítomný, aj keď určite nechýbal v živote tých, čo sú spravodliví (Alžbeta, Simeon atď). Isus pred svojou smrťou povedal apoštolom: „Vy ho však poznáte, pretože bude pri vás a bude vo vás (Jn 14, 17), ba po svojom zmŕtvychvstaní sa zjavil apoštolom na tom mieste, kde strávili večeru, „dýchol na nich a povedal: „Prijmite Ducha Svätého“ (Jn 20, 22).

Duch je jediný a nekonečný, ako je jediný aj Boh. Ten, kto uveril v Christa, už ho síce dostal, ale nie v takej plnosti, ako teraz. To, že Duch zostúpil na apoštolov už po Zmŕtvychvstaní Christa, dokazuje práve to, že je

s ním úzko späté. Syn Boží, ktorý pre spásu ľudí obetoval svoj život a vstal z mŕtvych, má tú moc, aby svojim odovzdal aj Ducha.

V deň Zoslania Svätého Ducha sa táto udalosť opakuje, nie v úzkom kruhu a vnútorne, ale navonok a slávnostne pre každého.

Je to dôkazom toho, že Duch Svätý zostupuje na každého bez rozdielu, nie len na jednotlivcov, tak, ako Christos trpel, zomrel a vstal zmŕtvych pre všetkých. Vyvrcholením veľkonočného tajomstva teda nie je len Zmŕtvychvstanie a Nanebovstúpenie, ale ako záverečný akt aj Zoslanie Svätého Ducha.

Vo chvíli, kedy sa človek snaží prevýšiť Boha (Gen 11, 1 - 9), Duch zostupuje a pomätie jazyk, aby nerozumeli jeden druhému.

pokračovanie na str. 2.

Jubileum intronizácie

Slávnostnou svätou liturgiou v pražskej katedrále sv. Cyrila a Metoda 28. mája 2011 si pripomenul 5. výročie intronizácie Blaženejší vладыka Kryštof, arcibiskup pražský, metropolita českých zemí a Slovenska.

Liturgiu spolu s metropolitom Kryštofom slúžili predstavitelia miestnych pravoslávnych cirkví - konštantínopolskej, ruskej, gruzínskej, rumunskej, bulharskej, gréckej, poľskej, albánskej a Pravoslávnej Cirkvi v Amerike.

Takisto sa tejto slávnosti zúčastnili aj zástupcovia diplomatických zborov pravoslávnych krajín.

Metropolita Kryštof (Radim Pulec), nar. v r. 1953 v Prahe, prijal v r. 1974 diakonské a potom kňazské svätenia. Po ukončení štúdií na Bohosloveckej fakulte v Prešove, pokračoval v štúdiách v Moskve a Aténach.

V r. 1985 prijal mníšstvo v Trojicko-sergejskej Lavre a tri roky neskôr prijal biskupské svätenie a stal sa biskupom olomoucko-brněnským.

V r. 2000, po smrti metropolitu Dorotheja, prebral pražskú katedru.

Hlavou našej miestnej Cirkvi sa vtedy stal metropolita Nikolaj a sídlo metropolitu bolo prenesené do Prešova.

V r. 2006, po smrti metropolitu Nikolaja, bol arcibiskup Kryštof povýšený do hodnosti metropolitu a vybraný na miesto prvohierarchu Pravoslávnej Cirkvi v českých krajinách a na Slovensku.

dokončenie zo str. 1.

V deň Zoslania Svätého Ducha sa stáva celkom opak. Duch zostupuje na prítomných a dostávajú dar, ktorý im umožní, aby si navzájom rozumeli všetky národy.

Z rôznych krajín sveta prichádzajúci ľud sa nerozdeľuje, ale naopak, zjednotí sa do jedného spoločenstva. To je dielo Ducha Svätého - zjednocuje. Utešiteľ, Duch Pravdy, zostupuje a naplnia srdcia, aby z ľudí rôznych národností vytvoril jeden ľud - ľud Boží, ktorých do jedného spoločenstva spája láska. Na to upozorňuje sv. apoštol Pavol korint'ánov: „A my všetci sme v jednom Duchu pokrstení v jedno telo, či Židia a či Gréci, či otroci a či slobodní. A všetci sme boli napojení jedným Duchom“ (1Kor 12, 13).

Boží Utešiteľ, Duch lásky, ktorý spája veriacich - On nás zjednocuje v Telo Christa, v Cirkvi. Účinkovaním Ducha sa ob-

novil okruh zeme a všetko naplnil svojou prítomnosťou. Tak Cirkev dokázala zjednotiť celý svet za veľmi krátky čas. Preto celá Cirkev a každý jej člen potrebuje neustále obnovenie sa v Duchu Svätom.

Duch Svätý síce je prítomný v Cirkvi, no predsa neustále prosíme „Príď Duchu Svätý a zapáľ v nás neuhasiteľný oheň lásky!“

On je prítomný už v pokrstenom veriacom, ktorého pretvára, aby sa stal živým Božím obrazom a vedel neustále prijímať pravdu, ktorá pochádza od Najvyššieho.

Nebeský Kráľ, Utešiteľ, Duch pravdy, ktorý si všade a všetko naplnáš, Poklad dobra a Darca života, príď, prebývaj v nás, očisť nás od každej poškrvny a spas, Dobrotivý, naše duše. Amen.

starší kaplán

prot. por. Mgr. Simon Czap

Cyriometodský deň v Užhorode

V utorok, 24. mája 2011, v deň pamiatky svätých apoštolov našich krajín, gréckych solúnskych bratov Cyrila a Metoda, navštívil michalovsko-košický arcibiskup Juraj jubilujúcu Ukrajinskú bohosloveckú akadémiu sv. Cyrila a Metoda v Užhorode, kde spolu s mukačevsko-užhorodským arcibiskupom Feodorom, gorlickým biskupom Pajsiom (Poľsko), šepetovským biskupom Vladimírom (Ukraina), rektorom akadémie, archimandritom Viktorom a ďalšími duchovnými, oslúžil pre

študentov a vyučujúcich v akademickom chráme slávnostnú svätú liturgiu.

Po bohoslužbách sa vладыkovia zúčastnili tzv. aktového dňa, počas ktorého bol náš vладыka Juraj na základe požehnanja Jeho Blaženosti Vladimíra, metropolitu kyjevského a celej Ukrajiny, vyznamenaný pamätnou medailou sv. Jána Bohoslova druhého stupňa za prínos k rozvoju vzájomných vzťahov medzi Pravoslávnu Cirkvou na Ukrajine a na Slovensku.

Vo svojom pozdravnom a ďakovnom prejave vладыka Juraj zdôraznil historickú a duchovnú blízkosť našich regiónov a zaželel Akadémii, ktorá michalovsko-košickej eparchii v tomto roku vychovala dvoch nových duchovných, Bohom požehnaný rozvoj teologickej a ďalšej náukovo-vzdelávacej činnosti.

-ústredie

Z požehnaním Blaženejšieho Vladimíra, metropolitu kyjevského a Ukrajiny bol vладыka Juraj vyznamenaný medailou sv. Jána Bohoslova druhého stupňa.

Medzinárodný festival duchovnej a folklórnej hudby - Cyprus 2011

V dňoch 27. až 29. mája 2011 sa Zbor katedrálneho chrámu Zosnutia Presvätej Bohorodičky zúčastnil Medzinárodného festivalu duchovnej a folklórnej hudby na Cypre. Festival organizovala Škola byzantskej hudby trimithountskej eparchie v Athienou. Hlavným organizátorom bol brat Evaggelos Georgiu, dirigent Zboru študentov Školy byzantskej hudby a Mužského speváckeho zboru trimithountskej metropolie.

27. mája 2011 sa vo večerných hodinách uskutočnil Koncert duchovnej hudby. Účastníkmi koncertu boli: Zbor študentov Školy byzantskej hudby, Mužský spevácky zbor trimithountskej metropolie a Zbor

zantské spevy v podaní domácich zborov. Zbory spievali na dvoch klirsoch, striedavo. Atmosféru ekténií v cirkevno-slovančine dotvoril o. arcidiakon Matúš.

Slávnostná liturgia bola veľkým dôkazom toho, že v Christu sme všetci jedno, že v Pravoslávnej Cirkvi žiadna vzdialenosť, ani odlišnosť jazyka, nie je prekážkou slávenia Eucharistie. Christos nás všetkých zjednocuje v Sebe, v prijímaní Tela a Krvi.

Tento deň sa konal veľkolepý kultúrny večer folklórnych spevov a tancov slovenského a cyperského národa za účasti Jeho Vysokopreosvietenosti Juraja, arcibiskupa michalovsko - košického, Jeho Vysokopreosvietenosti Varnavas, trimithountského metropolitu, duchovenstva, sponzorov programu a vzácnych hostí rôznych úradných inštitúcií. Medzi pozvanými hosťami bola aj jej Excelencia PhDr. Anna Tureničová, PhD., mi-

Slovenska, čo mimoriadne potešilo pani veľvyslankyňu i pracovníkov ambasády.

Prežili sme vzácne chvíle. Veľká vďaka za všetko patrí Bohu, ktorý svojou múdrosťou a milosťou všetko naplňuje. Vďaka patrí aj Jeho Vysokopreosvietenosti Varnavovi a bratovi Evaggelovi. Predovšetkým za pozvanie na túto Bohom požehnanú udalosť, našim hosťom, organizátorom tohto festivalu, ako aj o. Konstantinovi a o. Spiridonovi, ktorí garantovali festival zabezpečením finančných prostriedkov.

Boh robí v živote ľudí veľké diela. Mnohokrát si to ani neuvedomujeme a prijímame veci ako samozrejmé.

Naši zboristi na ostrove Cyprus

katedrálneho chrámu Zosnutia Presvätej Bohorodičky pod vedením dirigentky Slávky - Xenie Rudačkovej.

Koncert sa niesol v duchu osláv sviatku Christovho zmŕtvychvstania. Publikum malo možnosť prežiť atmosféru paschálnych starobylých byzantských a prostopiálnych nápevov. V druhej časti koncertu zazneli v koncertnej úprave paschálne spevy v podaní našich zboristov. V závere sa ku všetkým zúčastneným prihovril Jeho Vysokopreosvietenosť Juraj, arcibiskup michalovsko - košický a Jeho Vysokopreosvietenosť Varnavas, trimithountský metropolita.

Nedeľa 29. mája 2011 začala archierejskou liturgiou v Chráme sv. Jána Krstiteľa v Kornose. Liturgiu slúžili Jeho Vysokopreosvietenosť Juraj, arcibiskup michalovsko - košický a Jeho Vysokopreosvietenosť Varnavas, trimithountský metropolita, spolu so svojimi diakonmi, o. archimandritom Spiridonom a s o. archimandritom Konstantinom a ostatnými spoluslúžiacimi kňazmi. Počas archierejskej liturgie zneli spevy v cirkevno-slovančine v podaní nášho katedrálneho zboru a by-

moriadna a splnomocnená veľvyslankyňa Slovenskej republiky na Cypre.

V závere programu sa prihovril Jeho Vysokopreosvietenosť Varnavas, trimithountský metropolita, ktorý prítomným odovzdal diplomy o účasti na festivale a dary.

V pondelok, 30. mája 2011, sme prijali pozvanie jej Excelencie pani veľvyslankyne a dopoludňajšie hodiny sme strávili na slovenskej ambasáde v družnom rozhovore s pani veľvyslankyňou a pracovníkmi veľvyslanectva. Nechýbal ani menší koncert duchovných piesní.

Návštevu sme ukončili spoločným spevom ľudových piesní z rôznych regiónov

Nech Boh žehná začaté dielo a dodáva nám sily, trpezlivosti, obetavosti a lásky k jeho rozvíjaniu a súčasne otváraniu sa novým príležitostiam.

Mgr. Slávka Rudačková, PhD.

Pravoslávie u nás v období vzniku únie

V apríli 1514 bola v Budíne vyhlásená pápežskou bulou krížová vojna proti „pohanským“ Turkom.

Zhromaždilo sa skoro 40 tisíc „križiakov“, väčšinou nespokojných roľníkov, remeselníkov, drobných šľachticov. Veliteľom sa stal Juraj Dóža. Toto vojsko sa namiesto boja proti Turkom vrhlo na hrady a šľachtické sídla.

Povstanie zachvátilo stredné a severovýchodné Uhorsko. Povstalcov pri Temešváre 15. júla 1514 zastavil sedmohradský vojvoda Ján Zápoľský, Dóžu zajal a dal upáliť.

15. októbra 1515 na tzv. uhorskom „divokom sneme“ boli urýchlene schválené zákony, ktoré boli chápané ako kolektívny trest voči roľníkom. Všetkých obyvateľov kráľovstva, s výnimkou šľachty, cirkevných činiteľov a mešťanov slobodných kráľovských miest, uvrhli tieto zákony do „večného poddanstva“. Tento stav trval až do r. 1848. Táto situácia rodila úteky poddaných, zbojníctvo, rabovanie veľkostatkov, bohatších gazdov, kupcov, hromadné pašovanie dobytky cez hranice. Vrástol počet zbojníckych skupín. V postavení poddaných sa ocitli i predstavitelia Pravoslávnej Cirkvi. Pravoslávna cirkev bola mimo zákon. Len pravoslávne mníšstvo mukačevského monastiera sv. Mikuláša a hrušovského monastiera sv. Michala si zachovalo svoj vyšší stav medzi pravoslávny duchovenstvom. Tieto monastiere spadali pod jurisdikciu carhradského patriarchátu.

V Uhorsku koncom 16. stor. prešlo na protestantizmus so šľachtou okolo 80 % obyvateľstva. Reformácia silne otriasla katolíckou cirkvou na Slovensku. Zanikli benediktínske a františkánske kláštory na mnohých miestach a ich majetkov sa zmocnila šľachta. (por. Stolárik, S.: Humenské kolégium... s.5).

V 17. stor. sa začala šľachta vracat' do katolicizmu. Poddaní ich museli nasledovať. V r. 1605 sa vrátil z protestantizmu do katolicizmu aj magnát Juraj III. Drugeth de Homonna, majiteľ panstiev v župách Zemplín, Šariš a v Užskej župe. Jeho poddaní neboli protestanti, ale väčšinou pravoslávni. Oplyvnený výchovou u jezuitov sa priklonil k myšlienke zjednotiť svojich pravoslávnych poddaných s katolíckou cirkvou a to cestou kompromisu únie. Mali sa vzdať podriadenosti patriarchovi konštantínopolskému a uznať jurisdikciu rímskeho pápeža. Mala im byť zachovaná byzantská - východná liturgia.

Prvý takýto pokus bol uskutočnený medzi pravoslávny v Poľsku (Brestská únia 1596). Juraj III. Drugeth sa rozhodol uskutočniť takúto akciu aj na svojich panstvách. Podporu nachádzal u latinských cirkevných hodnostárov a všetko sa to dialo pod politickým a hospodárskym nátlakom. Pravoslávni biskupi spolu s duchovenstvom žili v ťažkých sociálnych podmienkach.

Pravoslávne duchovenstvo sa nelíšilo od svojich poddaných. Finančne neboli vrchnosťou podporovaní. Mukačevský biskup bol poddaným majiteľom mukačevského panstva a jemu podriadený.

Juraj III. Drugeth využil túto situáciu pravoslávneho duchovenstva a začal so svojimi pomocníkmi - jezuitmi pripravovať pôdu pre zjednotenie pravoslávnych s katolíckou cirkvou. Správy o zavedení únie v Breste, ale aj reakcie proti týmto zámerom zo strany pravoslávnych prichádzali aj na Zakarpatsko.

Prichádzali listy od ochrancu Pravoslávia, kniežaťa Ostrožského. U kniežaťa Ostrožského našiel útočisko aj vyslanec pravoslávneho biskupa mukačevského Amfilochija, ako predstaveného Zakarpatskej Ukrajiny, archimandrita Matej z Atoského monastiera, ktorý na Brestskom sneme zastupoval pravoslávnych ukrajincov z Uhorska.

Biskup Amfilochij po podpísaní únie takisto našiel príbytok u kniežaťa Ostrožského v Štefanskom monastieri na Volini.

V r. 1606 musel zanechať Mukačevo, ktoré pripadlo Habsburgovcom, horlivým katolíkom.

Tu vysväcoval duchovných do tamojších farností, lebo pravoslávni biskupi ostali len v Lvove a v Premysli (Vlasovkij, Naris istorii ukrajinskoj pravoslavnoj cerkvi, III. Kijiv 1998).

Začiatkom 17. stor. jezuiti prišli aj na východné Slovensko, do Košíc. Boli hlavnou zbraňou proti reformácii - získavali zemepánov z protestantizmu, okrem misii zakladali kolégiá, semináre a univerzity. Orientovali sa na výchovu mládeže, budovali vidiecke misijné centrá a pravoslávnych prevádzali do latinskej cirkvi. Na Slovensku mali 64 centier. V r. 1609 sa jezuiti utekajúci zo Sedmohradska do Poľska, na pozvanie Pavla Rákociho, ktorý bol katolíkom, prechodne usadili na Makovickom panstve a neskôr aj na šarišských majetkoch.

Pustili sa do práce v celom regióne. Odtiaľ prichádzali aj do Humenného. Neskôr mali misie v Užhorode, aj v Mukačeve. V Humennom pripravovali pôdu na založenie gymnázia a kolégia, ktoré pripravilo osobnosti pre založenie Trnavskej univerzity v r. 1635. Ďalší jezuiti do Humenného prišli r. 1613. Dôchodky zabezpečil finančne aj majetkami Juraj Drugeth. Humenné a okolie, 11 farností, spravovalo 15 jezuitov. V r. 1615 tu založili gymnázium a v r. 1617 sa tu už uvádza Kolégium. Pred odchodom z Humenného do Užhorodu r. 1640 tu bolo 17 jezuitov. Kolégium jezuitov preložili do Užhorodu, v Humennom zostali traja jezuiti. Toto spôsobilo, že Humenné nezostalo kultúrnym strediskom aj naďalej. Jezuiti sa snažili získať pravoslávnych pre katolícku vieru podľa rímskeho obradu, čo nebolo vždy najšťastnejšie riešenie“ (Stolárik, S.: Tamže, s. 37).

ciekawepo

Začína letná sezóna, čas dovolení a mnohí už majú zabezpečené, či vyhladené miesto, kde by ten čas chceli stráviť, zrekreovať sa, oddýchnuť. Možno by bolo dobré tento čas spojiť aj s miestom, kde by mohla oddýchnuť a nabrat' nových síl aj naša duša. Nemusíme ani cestovať ďaleko, veď aj v našom okolí Hospodin Boh požehnal mnohé duchovné oázy preplnené prehojnými Božími milosťami. Mnohí už poznajú a radi sa vracajú na sväté miesta blízkej Ukrajiny, Poľska, Srbska...

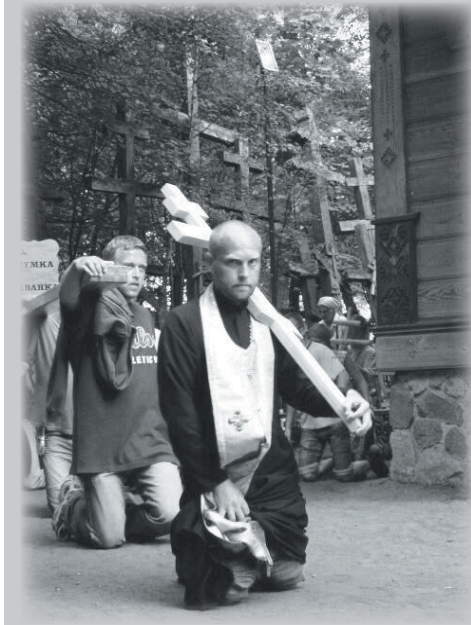
V sérii článkov v našom Prameni sa pokúsime priblížiť históriu a zaujímavosti práve z týchto miest blízky pravoslávny veriacim našich končín.

Svätá Hora Grabarka

Jedno z takýchto miest je významné pútnické miesto Svätá Hora Grabarka v Poľsku.

Dnes niet medzi pravoslávny v Poľsku (ale aj za jeho hranicami), kto by nepočul o Grabarke.

Na vrchu Svätej Hory Grabarka, ležiaceho neďaleko mestečka Siemiatycze na Podlasí, sa medzi stromami

ukrýva ženský monastier založený v čase 2. svet. vojny a drevená cerkev z 18 stor..

„Postavili pevne hrádze šíreniu reformácie. Ich úsilie vyústilo vo vytvorení únie pravoslávnych s Rímom“ (Stolárik, S. Tamže, s. 43). Uvádžajú rok za rokom počet obrátených.

Pravoslávne duchovenstvo tu bolo bez osobitných štúdií, vyučovali sa pri svojich otcoch. Keď sa zrušil rád jezuitov v Uhorsku, Mária Terézia v r. 1772 darovala budovu Kolégia v Užhorode, majetky jezuitov a chrám uniatskému biskupovi, ktorý tu zriadil svoju rezidenciu a chrám upravil na

katedrálu. „Najprv sa novovytvorená konfesia nazývala uniatskou cirkvou. V r. 1774 ju rakúsko - uhorská vláda premenovala na gréckokatolícku cirkev...“ (Boleráčová, História a kultúra Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine, Užhorod 2006).

Veľkou podporou štátu a feudálov, ale aj násilím, sa zdalo, že únia zvíťazí čoskoro nad Pravoslávnu Cirkvou. Vďaka Bohu sa tak nestalo a Pravoslávna Cirkev je tu dodnes.

Prot. ThDr. Štefan Horkaj

PRAVOSLÁVIE - IKONA

Pravoslávna Cirkev je špecifická tým, že uctieva sv. ikony. Má ich umiestnené v chráme a veriaci ich majú aj vo svojich domoch, lebo každá pravoslávna rodina je domáca cirkev. Ikony neobdivujeme, ale im vzdávame úctu, pretože je zvyčajne na nich zobrazený Isus Kristus, Bohorodička, svätí alebo nejaká biblická udalosť.

Podľa tradície zobrazil prvú ikonu Bohorodičky sv. apoštol a evanjelista Lukáš, ktorý je v Cirkvi považovaný za prvého dejepisca a ikonografa. Podľa tradície Cirkev uctieva ikony od samotného počiatku svojej existencie. Najprv biblické javy a postavy zobrazovala v katakombách prostredníctvom rôznych symbolov, neskoršie, keď v 4. stor. získala slobodu, objavujú sa ikony.

V širokom slova zmysle je každý človek ikonou, lebo Boh stvoril človeka ako svoju ikonu, preto, keď kňaz vykonáva kadenie v chráme, kadí nielen ikony, ale aj veriacich, pretože aj oni sú Božie ikony. Každý človek je „predurčený“ stať sa Božou ikonou. Človek sa však svojim životom a správaním môže stať aj ikonou démona. Ľudia zlí, ktorí nemajú pokoj vo svojom srdci a sú nositeľmi a šíriteľmi deštrukcie, smerujú k ikone démona. Nikto z nás však nechce byť ikonou dé-

mona, ale zostať v pozícii, kedy trepezlivo a v utrpení buduje v sebe ikonu Božiu.

Ikona je produkciou kresťanskej spirituality, preto ju nemôžeme stotožňovať s portrétom. Ikona vyjadruje duchovný spirituálny rozmer svätca a na portréte je zobrazená špecifická vlastnosť osobnosti. Nakoľko má ikona duchovný rozmer, nie každý človek môže byť autorom ikony, ale iba kresťan, ktorý žije dynamickým duchovným životom. Ikona svedčí o veľkosti východnej spirituality, o jej bohatstve a zdravej orientácii.

Ikona má svoje opodstatnenie v Cirkvi, čo bolo prezentované na 7. všeobecnom sneme v Nicei r. 787, kde bolo zaznamenané víťazstvo nad ikonoborcami. Otcovia snemu vyhlásili, že hmota nie je nositeľom hriechu, lebo „Slovo sa stalo telom“. Táto christologická pravda nám dáva právo na zobrazovanie ikon a ich uctievanie. Syn Boží prijal na seba telo, stal sa telom, stal sa materiou, preto je možné duchovný rozmer svätca vyjadriť viditeľným spôsobom.

Navyše, keď uctievame ikony, vždy vzdávame úctu nie predmetu, ale tomu svätcovi, ktorý je zobrazený na ikone.

Ikona sa neprieči Bohu. Svedectvom toho je existencia čudotvorných ikon. Prostredníctvom nich Boh preukázal svoju silu a lásku k človeku, pretože cez tieto ikony Boh pomohol konkrétnemu človeku.

Z tohto dôvodu je na nás, aby sme sa snažili porozumieť ikone a aj v mládeži pestovali kladný vzťah k ikone. Nie je dobré, keď sú v našich chrámoch portréty, ktoré sú nám zo svetského hľadiska príjemné na pohľad, alebo namiesto ikony Bohorodičky máme portrét krásnej mačony. Netreba inklinovať ani k sochám. Sochy nie sú vyjadrením duchovného rozmeru svätca a o to predsa ide, že v Cirkvi je dôležitá duchovnosť človeka, jeho ozajstná, nie svetská dokonalosť. Svetská telesná kráska je dočasná a nemá trvalú hodnotu. Naopak, duchovná kráska človeka je večná perspektíva, preto budme verní ikone.

Prof. ThDr. Imrich Belejkaníč, PhD.

História tohto svätého miesta však siaha do omnoho hlbšej minulosti, k začiatkom kresťanstva na tomto úze-

mí, ktoré je tesne spojené s Pravoslávím a byzantsko-ruskou tradíciou.

Najstaršia história tohto miesta nie je známa, avšak legenda hovorí, o počiatkoch pútnického miesta na Grabarke už v 13. stor., kedy tu veriaci pred Tatármi ukryli čudotvornú ikonu Christa Spasiteľa.

Najväčší obdiv asi vzbudzuje samotný pahorok, celý „vysadený“ možno aj 20 tisícmi krížmi rôznych tvarov a veľkostí. Tradícia krížov na Grabarke siaha až do r. 1710, kedy v tomto kraji prepukla epidémia cholery, ktorá smrťou kosila tisíce obyvateľov tohto kraja. V tej dobe bolo zjavené istému starcovi, že národ sa zachráni len na Svätej Hore Grabarke. Keď tu vztýčili kríž a národ v hľbokej viere začal zhotovovať ďalšie kríže, ktoré stavali na blízkej hôrke, modlili sa, postili, pili vodu z prameňa, ktorý pramenil pod horou, stal sa zázrak.

Ľudia sa začali uzdravovať a nikto od toho času nezomrel na cholery.

Ešte v lete r. 1710 sa tu zišlo okolo 10 tisíc ľudí z celého okolia a všetci boli zachránení. Práve títo zázračne zachránení tu postavili prvý drevený chrám. Odvtedy Grabarka tiahne k sebe mnohých zdravých, chorých, pravoslávnych, katolíkov, protestantov, ale aj neveriacich – a stále sa tu dejú zázraky uzdravenia duše i tela.

Chrámový sviatok v Ruskom Hrabovci a dar vladyku Juraja

Monastiarske kroniky svedčia o mnohých, ktorí tu v chráme Premenenia Hospodinovho, obkoleseného tisícmi krížov, sa do dnešných čias uzdravujú, navracajú k Bohu, rodia sa do nového života a krížov na hore Grabarke, postavených z vďačnosti Bohu, každým dňom pribúda. Veď Christos aj dnes volá ku každému z nás: „Podťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; a Ja vám dám odpočinutie!“ (Mt 11, 28) „Vzmužte sa! Ja som, nebojte sa!“ (Mt 14, 27). Nie sú to len chvíľkové citové vzplanutia, veď chorí a vďační uzdravení prichádzajú každý deň prosíť a ďakovať Bohu, i postaviť tu svoj kríž.

V dobových zápisoch z r. 1858 môžeme nájsť zápis o cerkvi Premenenia Hospodinovho na Grabarke: „...drevená a veľmi úbohá, steny má mocné, strecha ledva stojí, podlaha žiadna, ikonostas tvoria štyri staré rusko - byzantské ikony, ale zato preslávená je mnohými uzdraveniami...“. V r. 1884 bola na mieste starej cerkvi vybudovaná nová, ktorá prežila dve svetové vojny, bohužiaľ v júli 1990 ju vykradol a podpálil J. Sobieski, obyvateľ z neďalekej dediny. V r. 1999 bola svätyňa aj areál Sv. Hory nanovo obnovené.

Dnes Grabarka znova dýcha dávnou slávou, ktorá bola na pár desiatok rokov nasilu prerušená. Denne prichádzajú pútnici, aby prišli prosíť Boha o silu niesť svoje kríže a pokloniť sa svätyniam tohto svätého miesta.

Hlavné slávnosti sa tu rok čo rok konajú na sviatok Premenenia Hospodinovho (19 august).

pripravil jerej Dušan N. Tomko

Pravoslávni veriaci v Ruskom Hrabovci oslavovali 1. mája 2011 sviatok svojho patróna - sv. veľkomučeníka Juraja. Pán Boh požehnal v tento deň nádherné počasie a tak sa celkový priebeh týchto liturgických slávností niesol v nádhornej atmosfére.

Celým týmto oslavám dodalo šmrnc aj to, že na prestole boli umiestnené skvostné dary od nášho vladyku Juraja. A to prekrásna darochraniteľnica a dva svietniky, ktoré darovali naši pravoslávni veriaci z Cypru pre našu Cirkev.

Ďakujeme Jeho Vysokopreosvietenosti Jurajovi, že tieto vzácne dary požehnal práve pre náš chrám v Ruskom Hrabovci, kde vskutku vyzerajú nádhorne.

Duchovný správca a veriaci
PCO v Ruskom Hrabovci

Kto druhému nepraje...

Jedno slovenské porekadlo hovorí: „Kto druhému jamu kope, sám do nej spadne“. Túto pravdu potvrdzuje sám život. Chceme sa s vami podeliť so svojimi životnými skúsenosťami z každodenného života a podať skutočné príbehy, v ktorých nie je nič vymyslené. Myslím si, že by sa nad nimi mal každý zamyslieť.

Na jednej z našich farností, tak ako všade u nás, prevládali v r. 1950 a 1968 spory, ktoré na mnohých miestach neprestali dodnes. Teší ma však skutočnosť, že i napriek tomu sa mnohí veriaci umúdrili. Príbeh, ktorý vám chcem opísať, sa udial po r. 1968, kedy sa k sebe kresťania správali nekresťansky, zvlášť k nám pravoslávnym. Udiali sa udalosti veľmi nepekne z pohľadu kresťanského, ale i spoločenského. Boli to bitky, hádky a iné nedôstojné prejavy, ktoré sa objavili dokonca aj v chrámoch. Jeden duchovný mi hovoril, že si písal denník a po čase ho znovu čítal. Zistil, že zapísal také nepekne udalosti, až sa bál, že keď sa denník dostane niekomu do rúk, dopadne to zle. Na nepekne udalosti treba radšej zabudnúť. Ja však píšem pre poučenie a nie preto, aby som pripomínal zlé časy. Priznávam sa, že aj ja som istý čas písal denník, ale prestal som s tým možno aj z pohodlnosti.

Spomínam si na jedno stretnutie v kúpeľoch Byšta v okrese Trebišov s jednou veriackou rímskokatolíčkou. Pekne a od srdca sme si pohovorili. Rozprávali sme sa ako veriaci, azda ani nevedela, že som duchovný. Rozprávali sme sa o tom, že si máme jeden druhého vážiť, že máme spolunažívať v láske s každým človekom. Lebo to chce Boh. Budeme súdení za to, ako sme konali. Budeme odmenení, ale-

bo potrestaní. Moja spolubesedníčka mi rozprávala svoje zážitky z rodnej dediny a veľmi odsudzovala udalosti, ktoré sa dotýkali pravoslávnych veriacich, keď na nich útočili gréckokatolíci a rímskokatolíci. Pravoslávneho duchovného dokonca napadli na fare a veľmi mu ublížili telesne i duchovne; bili ho a nakoniec deložovali z farskej budovy.

Pravoslávni veriaci nemohli proti tomu nič urobiť, lebo boli v menšine. Nie je dôležité, čo zlé sa tu odohralo, ale to, čo sa stalo potom. Táto pani ma volala, aby som s ňou prešiel po celej dedine a ukáže mi každý dom, z ktorého sa na tejto bitke a tomto nepeknom podujatí proti kňazovi zúčastnili – každú rodinu Boh označil. Tu odtrhlo otcovi ruku, tam bratovi nohu, tu nemôže človek zomrieť v bolestiach, tam zahynul ktosi z rodiny... Každú rodinu, ktorá sa podieľala na tomto nepeknom čine, Boh poznačil. Najhoršie na všetkom je azda to, že nepravoslávny duchovný nabádal veriacich proti pravoslávnenému duchovnému. Ako na svoj čin doplatil, opíšem inokedy.

Za pozornosť stojí aj udalosť, ktorá sa udiala na jednej našej farnosti v súvislosti s voľbami. Tak, ako aj inde, aj tu bolo viacero kandidátov na starostu obce a to rôzneho vierovyznania. Jeden kandidát na starostu si robil kampaň u nepravoslávnych voličov, že keď ho zvolia za starostu, prvé, čo urobí, bude to, že dá vyvieť z obce pravoslávneho duchovného.

pokračovanie na str. 7.

Dňa 27. apríla 2011, vo svetlom paschálnom týždni, nás vo veku 81 rokov, opustila **mátuška Mária Mandzáková, rod. Lukáčová.**

V r. 1953 vstúpila mátuška Mária cez sv. tajinu manželstva s budúcim kňazom, prot. Štefanom Mandzákom, na spoločnú cestu služby Cirkvi., na cestu, ktorá so sebou niesla radostné, ale neraz aj trnité chvíľky života. Zastávkami na tejto ich ceste boli farnosti - Sečovská Polianka (1953 - 58), Veľaty (1958 - 62) a Bežovce (1962 - do smrti

manžela, otca Štefana v r. 1988). Spolu s manželom vychovali tri deti. Posledné roky svojho života prežila v tichom nesení kríža choroby, v kruhu svojich blízkych, v rodinnom dome v Zemplínskej Širokej, ktorý si ešte spolu s manželom vybudovali. Takto v tichosti a v pokoji, hoc nečakane, ale zaopatrená sv. tajinami, odišla k Hospodu Bohu.

Napriek slzám, ktoré sa prirodzene tlačili do očí, pohrebné obrady boli naplnené paschálnou radostnou zvesťou o prázdnom Christovom hrobe. Pohrebné obrady v Zemplínskej Širokej, kde mátuška Mária žila, slúžil jerej Dušan N. Tomko a následne, 29. apríla 2011,

bola pochovaná v rodnej obci Osadné. Obrad vykonal jerej ThDr. Peter Soroka.

Nech Hospodin Boh prijme jej nesmrteľnú dušu do Svojho kráľovstva. Christos Voskrese!

Uprímnou sústrast' pozostalej rodine praje jerej Dušan N. Tomko s veriacimi PCO

dokončenie z str. 6.

V tom čase a na tých, ktorí sa na pravoslávnych hnevali, táto kampaň zabrala. Pravoslávny duchovný býval vo farskej budove, ktorú neskôr odovzdali gréckokatolíkom. Dnes tu má Pravoslávna Cirkev svoj nový chrám a aj novú farskú budovu a duchovného. Stalo sa však, že tohto kandidáta na starostu nezvolili a pravoslávneho duchovného nemohol z obce vykázat'. Naopak, stala sa iná zaujímavá a divná udalosť, ktorá stojí na zamyslenie. Spomínaný kandidát onedlho po voľbách zomrel. Prišla náhla nevoľnosť, pár dní v nemocnici a chorý zomrel. Keď jeho telo doviezli domov, nebol nikto poruke, aby ho odniesol do domu. Akurát pravoslávny duchovný, ktorého chcel nebohý vykázat' z obce, pomohol odniesť telo mŕtveho do domu. Treba povedať, že títo

dva predtým medzi sebou nemali žiadne spory; naopak veľmi dobre spolu vychádzali.

Nuž, vidíte, kandidát na starostu chcel vykázat' pravoslávneho duchovného z obce, a nakoniec pravoslávny duchovný bol ten, kto vyniesol jeho. Potvrdili sa slová múdreho porekadla našich predkov: „Kto druhému jamu kope, sám do nej spadne“.

Preto buďme opatrní a vážme slová, ktoré vyriekneme. Som si vedomý toho, že aj ja kadečo pohovorím a potom ma to trápi a bolí, lebo som to nemyslel tak, ako som to povedal. Snažme sa poučiť z týchto príbehov, ktoré napísal každodenný život. Tieto dnešné som len zapísal. Preto nám všetkým prajem veľa úspechov v naprávaní našich chýb.

Prot. ThDr. Štefan Horkaj

Latinské dedičstvo Pravoslávnej Cirkvi

Koncom mája tohto roku prebýval v monastiery Christa Spasiteľa v kanadskom Hamiltone, ktorý patrí do jurisdikcie Ruskej Pravoslávnej Cirkvi v Zahraničí, vладыka Hieronim (Shaw), biskup manhattenský.

Vладыka v asistencii duhovenstva monastiera predsedal slávnostným bohoslužbám v západnom ríte.

Počas liturgie udelil diakonské svätenie mníchovi Jozefovi (DelGiorno) a nasledujúci deň počas utrene oficiálne ustanovil otca Jakuba (Deschene'a) opátom monastiera.

Latinské liturgické dedičstvo Pravoslávnej Cirkvi sa začalo nanovo prebúdať v druhej polovici 19. stor. V súčasnosti väčšina pravoslávnych komunít, ktorí žijú latinskou liturgickou tradíciou, sa nachádza hlavne v severnej Amerike a patria do jurisdikcie Ruskej Pravoslávnej Cirkvi v Zahraničí alebo Antiochijského Patriarchátu.

zdroj: christminster.org

Na zamyslenie...

Mladý muž, ktorý sa celé mesiace usiloval naučiť sa modliť, zistil, že to nedokáže, že

nijaká jeho skúsenosť nie je trvácá. Nič mu neostalo v rukách, všetko sa mu rozplynulo ako voda medzi prstami. Bol už celý zúfalý a chcel prestať s modlitbou, keď tu počul o mudrcovi, ktorý žil na púšti a bol majstrom modlitby a meditácie.

Dobre teda, povedal si, urobím posledný pokus, navštívim toho mudrca a opýtam sa ho, ako sa mám modliť. A vybral sa na cestu.

Keď prišiel k múdremu mužovi na púšti, povedal mu: „Si majster modlitby, nauč ma tak sa modliť, aby mi to bolo na úžitok!“

Mudrc mu povedal: „Vidiš tam ten špinavý drôtený košík?“ - „Áno“, odpovedal. - „Vezmi ho a choď s ním po vodu.“

Mladý muž vzal drôtený košík, zašiel niekoľko sto metrov k studni, nabral doň vodu a vrátil sa k mudrcovi. Ale kým k nemu prišiel, všetka voda z drôteného koša vytekla. Múdry muž mu zase povedal: „Choď a dones vodu!“ A ten sa aj druhý raz vybral, ale výsledok bol rovnaký. Mudrc ho aj tretí raz vyzval: „Choď a dones vodu!“ A tak sa to ešte viac ráz opakovalo, kým mladý muž nezačal reptáť: „To sa predsa nikdy nemôže podať!“ A povedal múdremu mužovi: „Veď vidiš, že s drôteným košom sa nedá nabrat' voda, všetka vždy vytečie!“

Vtedy mu mudrc povedal: Rovnako je to aj s modlitbou. Nedoniesol si síce vodu, ale drôtený košík, ktorý bol prv špinavý, je teraz čistý. To sa stane aj pri modlitbe. Aj keď nemáš pocit, že si niečo získal, modlitba ťa očistila.“

Deň Detí v Michalovciach

Uplynulá sobota, 4. jún 2011, bola krásnym, Hospodinom požehnaným, dňom, v ktorý sa konal DEŇ DETÍ. Nultý ročník Dňa detí pripravila pre deti a mládež z okolitých farností Pravoslávna cirkevná obec Michalovce s požehnaním Michalovsko - košickej pravoslávnej eparchie v priestoroch SOŠ sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach.

Nultý ročník Dňa detí sa niesol v znamení dobrej nálady a krásneho počasia. Zúčastnilo sa ho mnoho detí s rodičmi a starými rodičmi, mládeže, ale aj duchovenstva. Dokonca sme mali možnosť privítať tu aj mládež a veriach z Košíc,

ktorí sa s veľkou radosťou pripojili k nám, aby sme spoločne prežili a oslávili sviatok našich ratolestí.

Krásne podujatie plné zábavy, športu, radosti a smiechu sa začalo približne o 10:30 hod. úvodnou modlitbou „Otče náš“, v ktorej sme prosili Hospodina o pekné počasie a rovnako tak, aby sa deň zaobišiel bez zranení. Nasledovali pokyny organizátorov a krásny deň sa mohol začať.

Naši najmenší drobci mali možnosť ukázať nám svoju fantáziu pri kresbe farebnými kriedami na asfalt. Pre tie staršie deti, mládež a dospelých bolo pripravených sedem stanovišť s rôznymi súťažami. Súťažiť bolo možné v disciplínach ako skákanie vo vreci,

pretekanie sa s fúrikmi, ktoré preverilo naše zdatnosti, chôdzu s pingpongovou loptičkou na lyžici, našu trpezlivosť preverovalo triafanie sa cukríka na šnúrke do hrdla fľaše, člňkový beh pomedzi prekážky s rôznou obtiažnosťou, zhadzovanie pyramídy poskladanej z plechoviek tenisovými loptičkami a nakoniec, aby sme nezabudli aj na tú duchovnú stránku, bolo pripravené stanovište, na ktorom bolo za úlohu rozpoznávať niektoré liturgické predmety. Každý si v týchto súťažiach prišiel na svoje.

Ale, aby sme nezabudli na to, že treba dať aj našim ratolestiam dobre napapkať, bol pre ne pripravený guláš, ktorý nám navarili pani kuchárky zo SOŠ. Hádám nebudeme klamať, ak povieme, že bol výborný a každý z nás si obľízal všetkých desať prstkov.

Po celý deň mali všetci možnosť využiť služby majsteriek a ich žiačok, ktoré každého ochotne pomalovali obrázkami farbami na telo a robili rôzne zaujímavé účesy. Každý bude súhlasiť, že z mnohých dievčat sa stali skutočné princezné. Nechýbala ani tvorivá dielňa, kde bola ukázaná výroba ozdôb z medených drôťov, ale aj výroba košíkov a ozdôb z papiera.

Deti mohli vidieť aj historické vozidlá a na jednom z nich bolo možné sa aj previezť. Vyložené boli aj makety z ruskej fronty znázorňujúce boje počas 2. sv. vojny a každý z nás sa mohol trochu preniesť do minulosti.

Na záver denného programu nasledovali ďalšie skupinové súťaže a veľký futbalový turnaj.

Nultý ročník Dňa detí sa veľmi vydaril, čo dosvedčuje mnoho kladných ohlasov. Za tento krásny deň našich ratolestí, ktorý bol pre ne pripravený, ďakujeme hlavne rodinám

Bajusovej, Jelinských, Pokoželcových a Barkasiových. V neposlednom rade patrí poďakovanie za spoluprácu a poskytnutie priestorov školy, zariadenia a personálu pánovi riaditeľovi Štefaniskovi. Poďakovanie patrí aj každému, kto sa aj malou troškou pričínil k organizácii a priebehu dňa a všetkým zúčastneným.

Najväčšia vďaka však patrí Hospodinovi, ktorý po celý čas udržal krásne slnečné počasie, že sa tento deň obišiel bez zranení a držal nad každým z nás svoju ochrannú ruku.

Veríme, že takýto krásny deň si budeme s Božou pomocou môcť zopakovať každý rok.

Nech milostivý Hospodin požehná tento deň aj po ostatné roky, aby sme ho mohli s radosťou pripravovať pre naše ratolesti, lebo mládež je naša budúcnosť. Spasi Hospodi.

članok Viliam Fencik a Viktória Borovská

Foto: Viliam Fencik

